GÜNEŞ & GÜNEŞ

Anayasal Haklarımız ve Başvuru Yolları

Günlük yaşamdan anayasal güvenceye
Hak, belge ve doğru başvuru

Açıklayıcı Hukuk Rehberleri • 12 Ekim 2026

Anayasal güvence üç soruyla somutlaşır

Hangi hak?

Olayla ilgili anayasal güvence

Hangi davranış?

Müdahale veya koruma eksikliği

Hangi yol?

Uygun başvuru ve süre

Anayasa m. 5, 11, 40 ve 148

Bir sınırlamanın gerekçesi somut olmalıdır

Kanun

Hukuki dayanak

Amaç

İlgili anayasal sebep

Öz ve düzen

Hakkın özü ve demokratik toplum

Ölçü

Gerekli ve orantılı araç

Anayasa m. 13. Olağanüstü hâlde m. 15’in ayrı koşulları uygulanır.

Hak haritası: olaydan Anayasa maddesine

Alan	Madde	Gündelik örnek
Yaşam / özgürlük	17–19	Risk, sağlık, tutulma
Mahremiyet	20–22	Veri, konut, haberleşme
İfade / örgütlenme	24–28, 33–34	Açıklama, basın, toplantı
Malvarlığı / yargı	35–40	Mülkiyet, dava, savunma
Sosyal haklar	41–65	Eğitim, çalışma, sağlık

Seçili maddeler gösterilmiştir; tam harita ve siyasi haklar rehberdedir.

Yaşam ve özgürlük ayrı güvencelerle korunur

Anayasa m. 17–18

Yaşam ve kişi bütünlüğü
Kötü muamele yasağı
Zorla çalıştırma yasağı

Anayasa m. 19

Özgürlükten yoksun bırakmanın koşulları

Gerekçe, denetim ve usul güvenceleri

Anayasa m. 17–19; AYM, Serpil Kerimoğlu ve diğerleri

Dijital ortamda da mahremiyet güvenceleri geçerlidir

Özel hayat	Kişisel alan ve kişisel veriler
Konut	Özel anayasal güvenceler
Haberleşme	İletişimin gizliliği ve denetimin sınırları
Aile / çocuk	Çocuğun üstün yararı ve korunma

Anayasa m. 20–22 ve 41; AYM, E.Ü.

İfade ve örgütlenmede bağlam ile müdahale birlikte incelenir

Korunan alanlar

İnanç ve düşünce
Açıklama ve basın
Bilim, sanat ve toplantı

İncelenecek ilişki

İfadenin bağlamı
Karşı menfaatler
Yaptırımın gerekliliği ve etkisi

Anayasa m. 13, 24–28, 33–34

Mülkiyet ve çalışma yaşamı somut güvenceler içerir

Mülkiyet • m. 35

Hukuken korunan menfaat
Müdahalenin dayanağı
Kişiye yüklenen külfet

Çalışma • m. 48–55

Çalışma ve sözleşme
Dinlenme ve ücret
Sendika ve toplu haklar

Anayasa m. 35, 48–55

Sosyal haklarda başvuru kapsamını ayrıca belirleyin

Eğitim, sağlık, çevre ve sosyal güvenlik anayasal haklardır.

Her biri AYM bireysel başvurusunda bağımsız bir konu oluşturmayabilir.

Yapay zekâ ile oluşturulmuş temsili görsel.

Anayasa m. 42, 56, 60–65 ve 148; 6216 m. 45

Hak arama, eşitlik ve uygulama birlikte önem taşır

Adil yargılanma

İddia ve savunma
Uygun yargısal usul

Eşitlik

Karşılaştırılan durumlar
Farklılığın sebebi

Uygulama

Mahkeme kararına uyma
Etkili sonuç

Anayasa m. 10, 36–40 ve 138

Siyasi katılım ve dilekçe yollarının işlevleri farklıdır

Seçim	Seçme, seçilme ve siyasi faaliyete katılma
Örgütlenme	Siyasi parti güvenceleri
Kamu hizmeti	Hizmete girme hakkı
Dilekçe	Bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma

Anayasa m. 67–68, 70 ve 74; özel kanunlardaki süre etkileri ayrıca incelenir.

Başvuru yolunu talep edilen sonuca göre seçin

Yol	İşlev	Temel ayrım
İdari başvuru	Talep / düzeltme	Süre etkisi her olayda aynı değil
Ceza yolları	Suçun araştırılması	Bütün giderimleri karşılamaz
Hukuk / idare yargısı	Uyuşmazlık ve talepler	Görev ve süre konuya bağlı
AYM / AİHM	Temel hak denetimi	Kendi kabul şartları var

Anayasa m. 36, 40, 74, 125, 148; 6216 m. 45; AİHS m. 35

AYM başvurusunda temel eşikler

Kapsam

Anayasa ve AİHS ortak alanı

Etki

Güncel ve kişisel hak

Tüketim

Etkili başvuru yolları

Gerekçe

Somut ihlal ve belge bağlantısı

Anayasa m. 148; 6216 m. 45–48

AYM süresinde başlangıç tarihi belirleyicidir

30

gün

Genel kural: başvuru yollarının tüketilmesi; yol öngörülmemişse ihlalin öğrenilmesi.

Tebliğ ve daha önceki öğrenme kayıtları birlikte incelenmelidir.

6216 m. 47/5; AYM İçtüzüğü. Haklı mazeret otomatik ek süre değildir.

Form, ekler ve geçerli başvuru kanalı

Anlatım	Olay, hak, ihlal gerekçesi ve talepler
Belgeler	Kararlar, öğrenme kayıtları ve ilgili deliller
Temsil	Avukat zorunlu değil; temsil varsa vekâletname
UYAP	Avukat Portalı başvurusu: 1 Ekim 2025’ten beri

6216 m. 47; AYM’nin resmî UYAP duyurusu ve kılavuzu

İhlal incelemesi ile giderim ayrı sorulardır

İnceleme

AYM olağan temyizin yerine geçmez.

Kanun yolu şikâyeti ile temel hak iddiası ayrılır.

Giderim

Yeniden yargılama
İhlal sonuçlarının giderilmesi
Koşulları varsa tazminat

Anayasa m. 148; 6216 m. 49–50

AİHM başvurusu ayrı bir usuldür

4

ay

Genel kural: etkili iç hukuk yollarından sonraki nihai karardan itibaren.

Form ve belge şartları ayrıca yerine getirilir. AYM’nin 30 günlük süresinden farklıdır.

AİHS m. 35; AİHM başvuru formu açıklamaları

E.Ü. örneği: özel uyuşmazlıkta anayasal mesele

AYM Genel Kurulu • 2016/13010 • 17 Eylül 2020

OLAY

İşverenin kurumsal e-posta incelemesi ve işten çıkarma

SONUÇ

Kişisel veri ve haberleşme hakkı ihlali

DOSYADA KULLANIM

Yargısal koruma; bilgilendirme, amaç, gereklilik ve kapsam yönünden değerlendirilir.

§§ 53–69, 76–88 ve hüküm

Düzenli dosya, hukuki sorunu görünür kılar

Tarih sırası
İlgili hak ve davranış
Olguya bağlı delil
Kullanılan yollar
Öğrenme tarihi ve talep

Yapay zekâ ile oluşturulmuş temsili görsel.

Rehberin özgün dosya hazırlık listesi; kabul veya başarı garantisi değildir.

Üç sık karışıklığı ayırın

Hak / kapsam	Her anayasal hak bireysel başvurunun konusu değildir.
Şikâyet / süre	Her kuruma başvuru dava süresini durdurmaz.
İhlal / sonuç	İhlal kararı her dosyada aynı giderimi doğurmaz.

Anayasa m. 148; 6216 m. 45, 47 ve 50

Resmî kaynaklarla ayrıntılı okuma

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası • TBMM
6216 sayılı Kanun • Mevzuat Bilgi Sistemi
AYM İçtüzüğü, başvuru rehberi ve UYAP kılavuzu
AİHS ve AİHM başvuru açıklamaları

Eşlik eden rehberde hak haritası, açıklamalar, SSS ve bağlantılı kaynakça bulunur.

Kaynak inceleme: 12 Ekim 2026. Tam bağlantılar konuşmacı notlarındadır.